

MAANDBLAD VAN „OUD-UTRECHT”

VEREENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN DE KENNIS
DER GESCHIEDENIS VAN DE STAD EN DE PROVINCIE UTRECHT

AUG.-SEPT.
1956

ONDER REDACTIE VAN
H. DE JONG

29e JAARGANG
Nº 8—9

Redactie-adres: Aurorastraat 26, Utrecht. Administratie: Mr. N. B. ten Bokkel Huinink, secretaris der vereniging, Nieuwe Gracht 133, Utrecht. Gironummer 575520 ten name van „Oud-Utrecht”

EXCURSIE DOORNBURGH IN MAARSSSEN.

Het bestuur van Oud-Utrecht nodigt leden met hun introducè's uit tot deelneming aan een excursie naar Doornburgh in de gemeente Maarssen.

De excursie is vastgesteld op zaterdag 22 september. Verzamelen om 13,45 uur in de Stationsstraat bij het kantoor van de N.B.M.

Kaarten kunnen worden afgehaald bij de Nederlandsche Handel Maatschappij, Janskerkhof 12, Utrecht, tegen betaling van f 1,— per stuk. Dit kan geschieden tot en met 18 september. Men kan deze kaarten ook bestellen door tijdig het bedragje over te schrijven op giro 11623 van de Ned. Handel Mij.

Zij, die met eigen vervoersgelegenheid naar Maarssen komen, kunnen kaarten bekomen ad f 0,25 per persoon en gelieven de andere deelnemers op te wachten bij Restaurant „De Harmonie” in Maarssen.

Namens het bestuur,

Ir. J. D. M. BARDET, voorzitter.

Mr. N. B. TEN BOKKEL HUININK, secretaris.

JHR. DR. M. R. RADERMACHER SCHORER.

Op 6 augustus is, in de ouderdom van 68 jaar, te Utrecht overleden jhr. dr. M. R. Radermacher Schorer, erelid van de vereniging Oud-Utrecht.

In het Jaarboek van Oud-Utrecht zal aan deze voor de stad en voor onze vereniging zo verdienstelijke figuur — hij bekleedde vele jaren het penningmeesterschap — breder aandacht worden gewijd.

GEWIJZIGDE ADRESSEN.

Ingaande 5 september wordt het redactie-adres Aurorastraat 26, Utrecht. Alle stukken voor de administratie dienen aan de secretaris van Oud-Utrecht, mr. N. B. ten Bokkel Huinink, Nieuwe Gracht 133, Utrecht, te worden geadresseerd.

DE INTOCHT
VAN BISSCHOP DAVID VAN BOURGONDIE
IN UTRECHT OP 6 AUGUSTUS 1456.

Philips van Bourgondië had de komst van zijn zoon David in het Sticht tot in de puntjes voorbereid. Niet alleen had hij Gysbrecht van Brederode weten te bedwingen, maar ook had hij bij speciale vergiffenisbrief „allen 't sy geestelicke of weerlicke personen, die den voirsz. heer Gysbrecht ende synre partyen in deser sake hulp, bystant, raet ofte dienst gedaen hebben” gerustgesteld, wilstende dat zij, „nemmermeer daer of eysch noch vervolch gedaen sy, imponerende hierop ewich swygen onsen procuratoren ende allen anderen onsen amptluden.”

Bovendien verhaalt het Buurspraakboek ons op woensdag na Petri (4 augustus) 1456, dat „die hoech geboeren duerluchtige vorst die hertoge van Bourgongien incomen selle mit groten volke” en dat hij daarom „syn foriers hier binnen gesent” heeft „om die herbergen in te nemen.” Samen met de door de raad aangewezen gecommitteerden gaan de bisschoppelijke fouriers de herbergen langs om die voor het gevolg van David van Bourgondië te bespreken. In verband met de haast, die er met een en ander gemaakt moest worden, was de aansporing van de raad, dat ieder zich zou voegen „int gene vanden foryers ende onsen gescicthen bevolen sell worden” zeker niet overbodig.

Op 5 augustus wordt bericht, dat de hertog van Cleef „seker punten versproken ende verdedinct heeft” met de Bourgondische hertogen aan de ene zijde „ende heer Gysbert van Brederode ende der stadt van Utrecht an dander sijde.” Voorts, dat op grond van de gemaakte „dedinge die voirsz. vorsten mit hoeren vrienden incomen sellen.”

De overeenkomst tussen David en Gysbert was niet alleen van belang voor de komende en voor de gaande bisschop, ook de stad Utrecht had er direct mee te maken. Daarom volgt hier de tekst van hetgeen bij oorkonde werd vastgesteld ¹⁾:

„Ten yrsten, dat heer Ghissebert van Brederode sall syn ellectie des bysdoems Uttert overgheven und resigneren tot vordell und proffit heer Davis van Borgondien, basters soone (van) heer Philips van Borgondien, byscop van Teruaen, dye doch allrede dye provitie van den paues hadde; ende heer Ghissebert van Bredenroede solde wessen und blyven domprost ende prost van Oldemonster bynnen Uttert, und solde insgelickes wessen prost van Sonte Doenaes toe Brugghe, ende solde noch daerboven alle iarre, soe lange hy levede, uyt het bysdoem 4200 ryns gulden hebben; voer wellicke vorwerden und conditien dat sye naeghecoemen und vollenbrocht

---

¹⁾ Kronyk van Arent toe Bocop, uitgegeven door het Hist. Genootschap in zijn Codex Diplomaticus (115). 1860, blz. 661 e.v.

sullen worden ys hertich Johan van Cleve daervoer borghe gheworden."

De kroniek vervolgt dan:

„Op desse condissien und verdrach ys hertich Philips van Borgondien myt syn sonne, her Davidt und myt alle syn vollick myt grotten staet und pracht bynnen dye stadt van Uttert ghereden, woer hy seer herrelick als eyn byscop van Uttert worde ontfanghen.

Heer Ghissebert van Bredenroede heff heer David selliven personnelick ontffanghen unde wellecom gheheten, und hefft dat bysdoen van Uttert gheresiniert und het Davidt van Borgondien overghegheven."

Vooraf had de raad bevolen, dat „nyemant en misdoe in woerden off wercken enigen van den genen die mit den voirs. heeren incomen sellen op hoir lijff." Daar blijkt wel uit, dat de gang van zaken zeker geen algemene instemming vond en de stedelijke overheid niet overtuigd was van het ordelijk verloop van de intocht.

Dat het de raad ernst was staat te lezen in een resolutie van 6 augustus:

„Want onse genedige heeren van Utrecht nu incomen sell so wairt die raet enen ygeliken, dat nyemant vanden uutwesenden offte ballingen mit onsen heere of mitter live in en comen, want hem dat niet te baten comen en sell. Men en sell dat rechten als dat behoirt."

De ontvangst van bisschop David vond plaats bij de Tolsteegpoort. Het beste is weer om het Buurspraakboek te citeren, waarin over deze verwelkoming aan de grens van de stad nog enige bijzonderheden werden opgetekend:

„Voirt laet die raet enen ygeliken weten dat ons heren genade van Cleve den slottell hebben sell vander tollensteges poirte ende als die hertoge van burgongien ende ons heere van Utrecht mit hoeren vrienden in comen sellen, so sell die hertoge van Cleve voird der poirten wesen mitten oversten onser stadt ende dengenen die hem byegevuecht sellen werden in hoiren harnasch, om te wachten, an te tasten ende te rechten die gene die boven den voirs. dedinge in comen souden willen. 2) Ende dairomme gebiedt die raet dat hem optietijden nyemant van onsen borgeren ende ondersaten en wapen noch harnasch an en doen dan die gene, die bij den hertoge van Cleve gescict sellen werden."

Nadat de sleutel van de stad aan de nieuwe bisschop was aangeboden, begon de prachtige stoet de tocht door de stad. Jammer is het, dat van de gevolgde route en van de indeling van de stoet geen aantekeningen bewaard zijn gebleven. Van de intocht van bisschop Philips van Bourgondië in 1517 zijn vrijwel alle bijzon-

2) Dit gold met name voor de ballingen, die geen toestemming gekregen hadden de stad binnen te komen.

derheden bekend ³⁾, maar het is natuurlijk niet juist, op grond van de aldaar verstrekte gegevens, te beweren dat de gebeurtenissen in 1456 op dezelfde wijze verliepen. Hoogstens mag men dit veronderstellen.

Bisschop David zal wel de oude gewoonte gevolgd hebben en in het schepenhuis aan de Stadsplaats (thans de Stadhuisbrug), zowel als in het „Raithuys” aan de Steenweg de rechten en privilegiën van de stad bevestigd hebben. Hij beloofde deze „vast ende stade” te zullen houden „zonder enige wederwoirde ofte wercken, mit goeden trouwen.” Over de daarop volgende plechtigheid in de Dom schreef Arent toe Bocop het volgende verhaal:

„Naedem als heer Ghissebert van Brederoede myt heer Davidt van Borgondien van dat bysdoem, int iaer 1456, was verdraghen, hebben her Ghissebert van Brederoede, dye affghetreden byscop, myt dye gansse ecclesie herren Davidt van Borgondien in Sonte Mertens kerricke, dye Dom bynnen Utert gheleyt, und hem in sijn byscopsstoel ghesettet, woer hij dye ecclesie, dye ridderscap, und dye stadt van Utert swoer ende belovede, hoer bij alle horre privileghen ende ghewonte toe willen laten, soe als sulx van ols ghewontelick was, und hebben hem vordt gehult und voer (h)orren landesherre ontffanghen, und ys allsoe dye 55 byscop van Utert gheworden und hefft dat bysdoem 40 iarren beseten, int iear 1456.”

Vanuit het raadhuis had men David naar de Buurkerk gebracht, waar hij zich zijn geestelijk gewaad omhing. In de kerk moest uitkomen, dat de bisschop voornamelijk als geëstelijk heerser over het bisdom zou regeren en daarom werden de tekenen van zijn wereldlijk gezag zorgvuldig bedekt.

Zo werd David door de gehele geestelijkheid de Dom binnengeleid, „gaande de heer Gijsbrecht van Brederode, nu wederom domproost, aan Zijn rechter, en den heer Johan Proeys domdeken aan Zijns linger syde: hem aldaar soo inden bischoppelijke stoel settende, daer hij alle voorrechte ende oude prevelegien beswoer; en dus wert hij door afstant van den welgekozen Elect bischop van Utrecht tegen alle Recht en Reeden, doch allenig door het aandringen van Zijn partij de Cabbelyaus gesinde, die Philips de ooren hadde volgeblasen.” ⁴⁾

De waarheid van de laatste opmerking treedt wel heel duidelijk in het licht, als men het Buurspraakboek nog eens wat verder doorleest. Op 17 augustus beval de raad „dat nyemant den voirs, dedinge (tussen David en Gysbrecht) off enigen punten dair in begrepen ni enichsins en rune (verdacht make) noch en rade heymelic noch

³⁾ Mr. J. W. C. van Campen schreef hierover uitvoerig in het Jaarboekje van „Oud-Utrecht” van 1933.

⁴⁾ Zo wordt verteld in het door Engelbertus van Engelen vertaalde geschrift van Petrus Corn. van Bockenbergh: *Rolle en Korte History van de Bisschoppen van Uytrecht.*

openbaer." In de stad was het dus nog steeds niet rustig. Daarom liet de raad nog eens uitdrukkelijk weten en gebod „wairt sake dat yemant wiste ofte vernaem van enigen opsetten, het wair van binnen ofte buten, dat sy dat den oversten terstond te kennen geven, off die raet wilt rechten mitten zweerde an hoeren liven sonder yemant dair inne te verschonen."

Philips van Bourgondië echter had zijn zin weten door te zetten. Zijn zoon was bisschop in het Sticht geworden. Zijn opzet was geslaagd en hij had daardoor zijn toch al sterk gegroeide macht weer belangrijk kunnen vergroten. En daar was het hem in zijn strijd tegen de domproost eigenlijk alleen maar om begonnen geweest.

A. GRAAFHUIS.

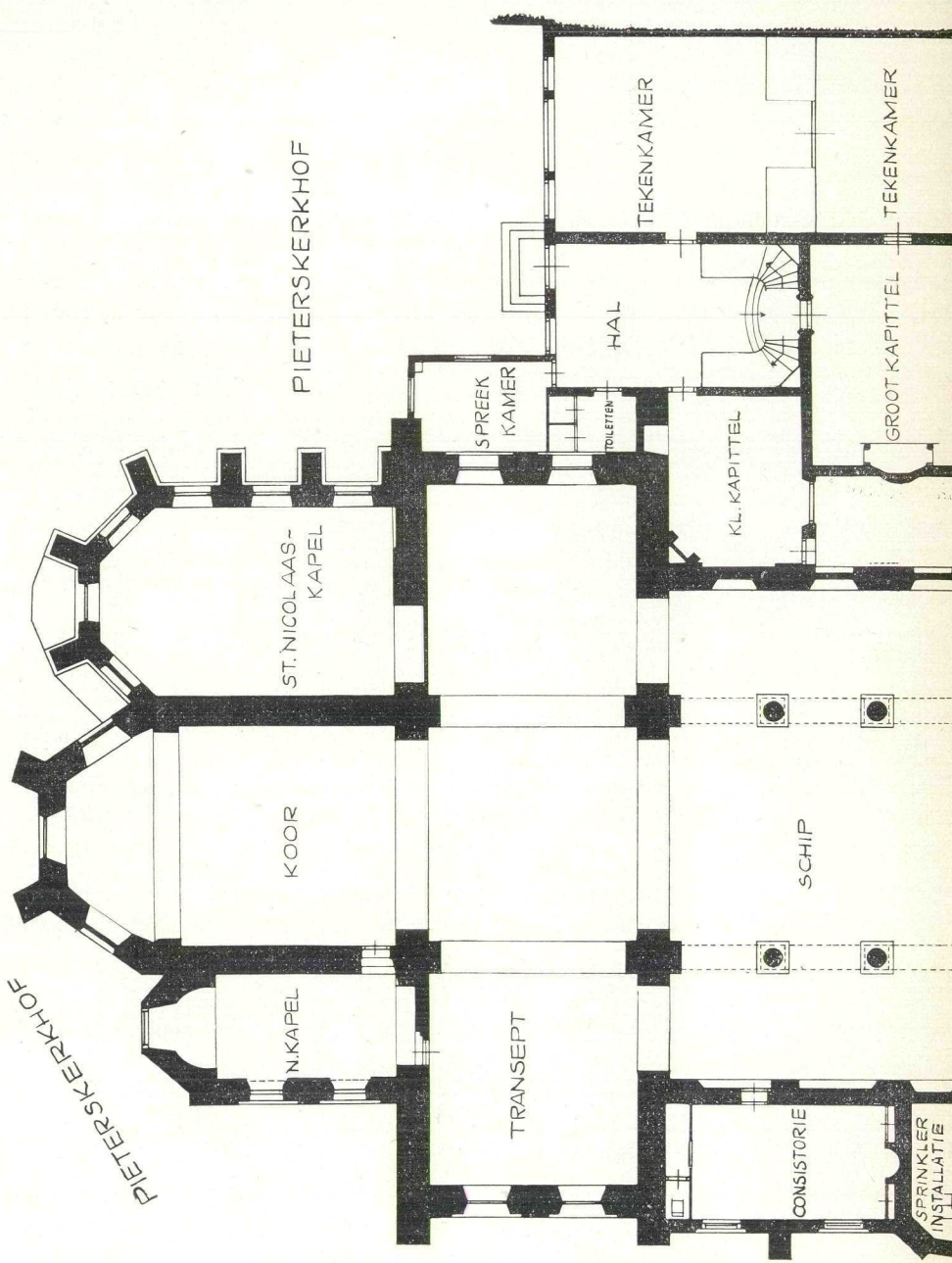
DE JONGSTE OPGRAVINGEN TE UTRECHT.

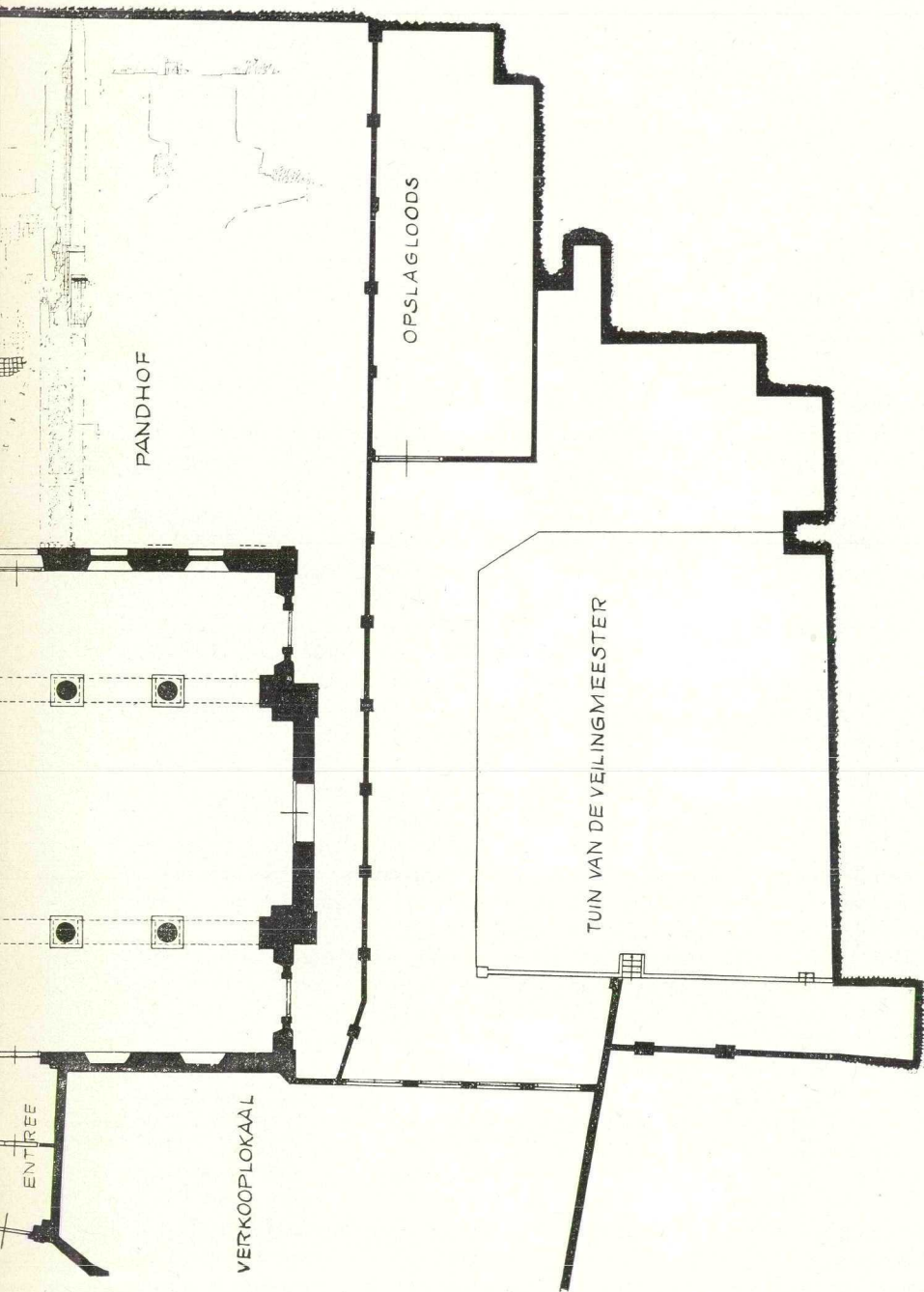
De opgravingen, waarover hier verslag wordt uitgebracht zijn in hoofdzaak uitgevoerd vanwege het gemeentebestuur van Utrecht, dat dergelijke werkzaamheden mogelijk heeft gemaakt door jaarlijks op de begroting van de dienst van Openbare Werken een post op te nemen, speciaal voor het historisch aanzien der stad en voor oudheidkundig bodemonderzoek.

Wanneer er door de aanleg van rioleringen — nieuwe werken of verbouwingen gegraven moeten worden (ook op particulier terrein) en men vindt dan bouwresten, die belangrijk kunnen zijn voor de geschiedenis van de stad, dan is het mogelijk dat er direct ingegrepen wordt, zonder dat er van te voren geschrijf of gewrijf voor nodig is. Door deze maatregel is er in de loop van een dertigtal jaren belangrijk veel van Utrechts geschiedenis aan het licht gekomen.

Van alle vondsten wordt bericht gegeven aan de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek. Bij grotere en belangrijke onderzoeken verleent deze dienst medewerking door het verstreken van personeel voor de gravingen en door het op zich nemen van de hoofdleiding. Kleinere werkzaamheden worden geheel door personeel van de gemeente verricht. A. van Beek is daarbij voorgraver; alle opgravingen heeft hij meegemaakt. Hij was ook de vinder van de goudstukken in 1943. De resultaten van de gravingen worden in tekening en foto vastgelegd, welke tekeningen en foto's met beschrijving gezonden worden aan het gemeentearchief, de afdeling beschrijving van de Rijksdienst voor Monumentenzorg en aan de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek.

De aanleiding tot de onderzoeken ontstond in 1927 door het vinden van oude bouwresten in de bodem na de afbraak van het gebouw ten zuiden van de Domtoren — bij diepere gravingen voor de fundering van het daar op te richten nieuwe gebouw — zelfs van resten uit de tijd van de Romeinse overheersing van deze streken. De belangstelling naar het oude Utrecht kwam door dergelijke vondsten weer sterk naar voren.

Er werden vervolgens gravingen verricht om de juiste plaats van de Heilige Kruiskapel terug te vinden en dit was weer oorzaak van de grotere gravingen in het Damplein verricht onder leiding van de hoogleraren dr. A. E. van Giffen, dr. G. van Hoorn en dr. C. W. Vollgraff, waarvan de resultaten u door de verslagen bekend kunnen zijn. Het begin van de gravingen in het Damplein danken we in hoofdzaak aan prof. Van Giffen, die nadat hij van diverse vondsten gehoord en de laatste ook gezien had, mededeelde dat verder onderzoek èn voor de wetenschap èn voor de geschiedenis van Utrecht zeer belangrijk zou kunnen worden. Dat dit goed gezien was weten we intussen; maar we weten nu ook dat er meer te vinden moet zijn; en nog altijd bleven er vragen onbeantwoord.

En nu dan over de laatste gravingen.

Pieterskerk

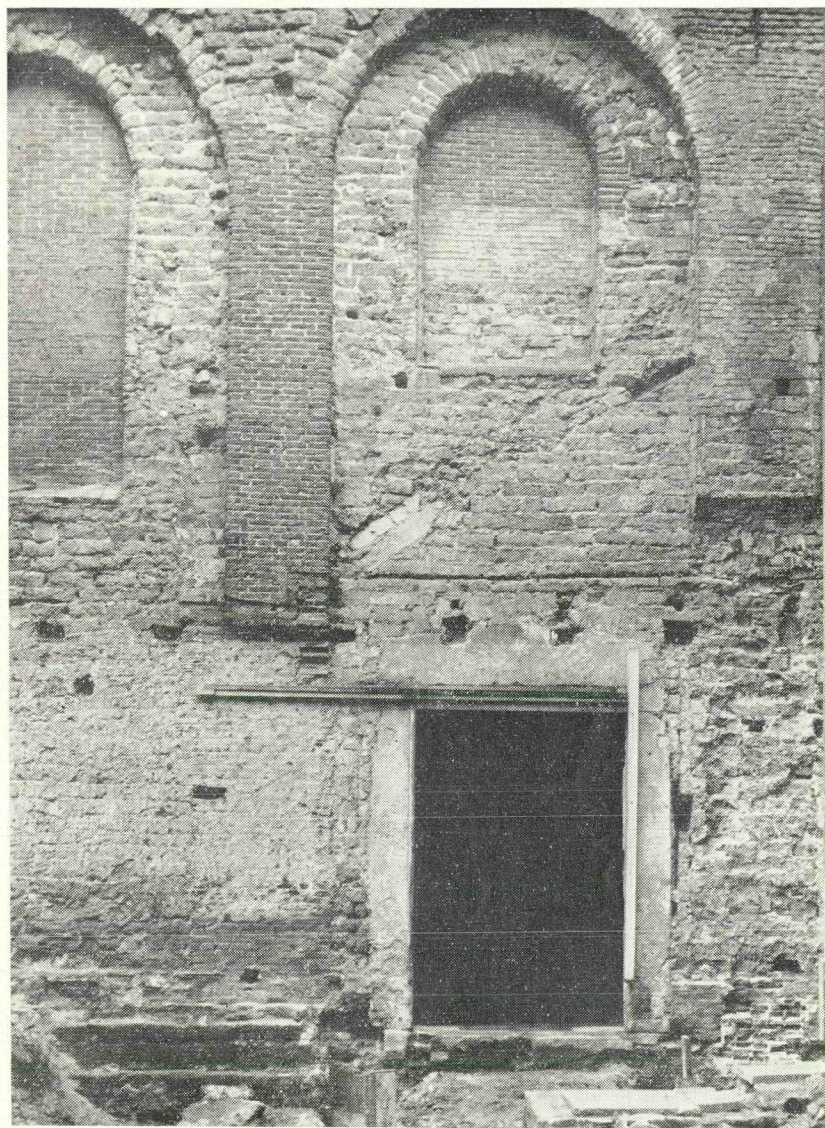
De Pieterskerk is Utrechts oudste en belangrijkste monument. Zoals u bekend zal zijn, ligt het in de bedoeling om dit gebouw te restaureren; voor de vaststelling van een restauratieplan zijn er uit den aard der zaak vooraf tal van onderzoekingen nodig: hoe is dit geweest en hoe zal dat er uitgezien hebben?

Met deze onderzoekingen is men april 1955 begonnen. Muren werden ontleisterd, later aangebrachte bouwsels weggebroken. Zeer belangrijke gegevens, zelfs meer dan we konden verwachten, kwamen daardoor aan het licht betreffende de bouwgeschiedenis van deze door bisschop Bernulphus gestichte kerk. Ir. P. H. N. Briët zal zeker te zijner tijd de resultaten dezer onderzoekingen bekend maken voor u.

Met de vordering van de onderzoekingen en de daarbij gehouden besprekingen kwamen we er toe het onderzoek ook uit te strekken naar de in de 17e eeuw verdwenen onderdelen van de kerk, waaronder de torens (ingestort in 1674) en de kloostergang. Met de R.O.B. werd terzake overleg gepleegd, waarbij men ons hulp verleende in de vorm van personeel om de gravingen te verrichten. Het opmeten en fotograferen zou geschieden door de afdeling monumentenzorg van Openbare Werken en zo konden dan de werkzaamheden op 8 augustus 1955 een aanvang nemen.

G. Calkoen. Begonnen werd op de binnenplaats ten zuiden van de kerk, en vervolgens naar gegevens, indertijd verzameld door ir. G. kerk, en vervolgens aan de westzijde. Op laatstgenoemde plek vonden we de funderingen van beide torens terug. Deze bevonden zich echter maar voor een klein gedeelte op het tot de kerk behorende terrein, het overgrote deel bleek zich te bevinden ten westen van de scheidingsmuur staande tussen het eigendom van de kerk en het venduhuis, eigendom van de Vereniging van Notarissen. Van de voorzitter der vereniging, notaris A. E. J. Hellingman werd toestemming gevraagd en verkregen, waarna men ook op het terrein liggende ten westen van de scheidingsmuur

Ingang tot de kloostergang vanuit de kerk aan de zuidzijde. Duidelijk is de plaats te zien waar het schuine dak gezeten heeft.

kon graven. De funderingen van beide torens werden voor de gehele oppervlakte teruggevonden, verder die van de westgevel en van de kolommen in het westportaal.

In het westportaal zijn nog enige grafzerken gevonden, waarvan er één beschreven is in ons maandblad van december 1955. Op de noordwesthoek van de noordelijke toren is een fundering van een steunbeer? gevonden in westelijke richting tot een lengte van 3.30 meter uit de toren. Of deze zich ook aan de noordzijde bevindt is niet vast te stellen; het gebouw wat daar staat verhinderde verder onderzoek.

Met de zuidelijke toren waren we gelukkiger; op de zuidwesthoek werden in westelijke — zowel als zuidelijke — richting funderingen gevonden maar tot onze verbazing liep de in westelijke richting lopende fundering door tot aan het woonhuis van de erfhuismeester P. H. van der Roest, wat een lengte geeft van 12 meter. De fundering in zuidelijke richting konden we volgen tot een lengte van 2.75 meter, maar het einde is hier eveneens bedekt door een gebouwtje, waaronder we nog niet hebben kunnen graven.

Intussen was de binnenplaats ten zuiden van de toren tot een belangrijke diepte ontgraven en wel direct naast de toren en ook zoveel mogelijk naar het zuiden tegen het gebouw van het provinciaal bestuur. Van de kloostergang ontdekten wij geen spoor.

Daarna werd gegraven in het gebouw naast het zuidertransept tot zelfs in de kelder van dat gebouw; evenwel geen spoor kwam aan het licht. Het verleggen van een riolering was oorzaak dat er toch nog een aangrijpingspunt gevonden werd, nameijk de fundering en de vloer van grafzerken, waartussen rode plavuizen van de oostelijke arm werd teruggevonden; de in de zuidgevel van de kerk aanwezige deur bleek de toegang te zijn van de kloostergang.

Helaas konden we de overgang van de oostelijke op de zuidelijke gang op het terrein van de kerk niet meer terugvinden; deze toch moet zich bevinden onder het gebouw van de provincie Tijdens de bouw hiervan moet men de resten van de zuidelijke arm gezien hebben maar helaas heeft men vergeten dit vast te leggen en ook heeft men verzuimd belangstellenden hiervan in kennis te stellen. Dat is nu niet enkel te constateren bij de resten van deze kloostergang; op alle plaatsen waar wij graven, komen we tot de ontdekking dat men geen acht heeft gegeven op de bodemvondsten. Men zag daar nu eenmaal het belang niet van in.

Tot zover voor ditmaal de mededelingen over de jongste opgravingen in Utrecht.

W. STOOKER.

'T, GLINDT.

De gevelsteen met dit woord en de toevoeging „Anno, 1747”, aan het perceel Neude 39 (zeilmakerij en touwhandel Lammerts van Bueren) is ieder Utrechter, die niet met de ogen in de zak loopt, bekend genoeg. De betekenis van het woord echter is, naar mij herhaaldelijk bleek, minder gemeengoed.

Het woordt komt in vele vormen voor: gelent, gelende, gelinde, glent, glint etc. — en zijn betekenis is: hekwerk, balustrade, omheining, schutting, afsluiting. Ook: afdak, hek, traliewerk van latten of ijzeren staven. Vgl. hiermee het duitse: das Geländer, dat ongeveer hetzelfde: balustrade, leuning, borstwering betekent.

Men komt het woord tegen in juridische bronnen, bv. in de „Costumen, usantiën, polliciën en de stijl van procederen”, van het jaar 1550, XXVII, art. 10 (Rechtsbronnen van Utrecht 2, blz. 388):

„Die in de plaetse van een gemeen *gelindt*, tuyn ofte heyndinge wilt doen maken een muer . . . , mach die doen maken op zijnen cost . . .”

Dit is dezelfde bepaling als in ons Burg. Wetboek voorkomt (art. 691): „Elk der naburen mag te zijnen kost in de plaats van eene gemeene heining eenen gemeenen muur zetten . . .”

Merk op, dat in het citaat van 1550 gelint, tuin en heining als gelijksoortige dingen vermeld worden. „Tuin” betekende in de eerste plaats: haag, heining, afperking, omtuining en eerst later: het omtuinde, de hof. Vgl. de uitdrukkingen: „iemand óm den tuin leiden” (en niet binnen in de hof brengen), „de kap op den tuin hangen = (van kloosterlingen gezegd): het geestelijk gewaad op de heg leggen, het klooster verlaten. Bij Anna Bijns vindt men al:

De monnincken hanghen haer cappen op te tuynen.

Op Texel kent men de benaming: tuinwaoltjes, voor de uit opgestapelde plaggen (walletjes) bestaande afscheidingen van weiden.

„De hollandse tuin” is de bekende voorstelling van de ronde, gevlochten omheining, waarbinnen de Nederlandse leeuw gezeten is ¹⁾.

Gelint betekent dus ongeveer hetzelfde als „tuin” en heining.

Ook dichters gebruikten het woord. Antonides van der Goes (1647-1684) spreekt in een van zijn gedichten (ed. Bilderdijk, Leyden 1827, II 67) van een buitengoed

. . . zoo milt bevrucht,

Van Persikken, die in al 't lant geen weërgae vinden,

Geregent schijnende uit de lucht aan hun *gelinden*.

Men ziet de vruchten aan het latwerk hangen!

---

¹⁾ Ook geliefd als uithangbord van herbergen e.d. Het huis Oudkerkhof, hoek Korte Jansstraat heette de Hollandsche tuin (16e-18e eeuw): een grutterij aan de Bemuurde Weerd OZ. idem (o.a. 1773); een logement in de Boterstraat (1793) eveneens.

Het woordt glint bestaat nog, al neemt ieder het niet dagelijks in de mond. Het Nieuw Groot Woordenboek der Nederlandse Taal van Van Dale geeft als betekenis op: uit palen en latwerk bestaande heining, dienende om weiden af te delen of twee erven van elkaar te scheiden; ook: latwerk ter omrastering van bomen of ander gewas, of latwerk van leibomen". Ook vermeldt Van Dale nog de bijvormen gelint en gelind.

v. C.

KLEINE MEDEDELINGEN.

Jacob van Denmarcken. Dr. J. Weijling, wiens dissertatie „Bijdrage tot de geschiedenis van de wijbisschoppen van Utrecht tot 1580" (1951) in het Maandblad niet aangekondigd is, publiceerde in de Bijdragen tot de geschiedenis van het bisdom Haarlem (1956, blz. 67-75) een testament van een van die wijbisschoppen, Jacob van Denmarcken, bisschop van Suden en stichter van het St. Jansklooster te Haarlem.

(Den(e)marcken = de heerlijkheid Demmarck bij Ter A, later Demmerik geheten en deel uitmakend van Vinkeveen).

De familie behoorde tot de lagere utrechtse adel en leden ervan hebben als burgemeesters en schepenen te Utrecht gefungeerd. Jacob trad in bij de Johanniters en bereikte de hoogste plaats in deze ridderorde in het bisdom, nl. die van commandeur van St. Catharijne te Utrecht, in welke functie hij tevens landcommandeur of balliër was van de overige commandarijen in het bisdom. Voor het eerst komt hij in deze functie voor in 1309. Zijn levenswerk wordt de stichting en uitbreiding van de commanderij der Johanniters te Haarlem.

In 1312 volgde zijn benoeming tot bisschop van Suden, een titulair bisdom in Griekenland, met de bedoeling dat hij zou kunnen fungeren als wijbisschop van Guy van Avennes, bisschop van Utrecht. Een wijbisschop verrichtte allerlei pontificalia, vooral wijdingen van priesters, abten, kerken en altaren, waarvoor de bisschop zelf veelal geen tijd of ambitie had. Soms werd hem ook een gedeelte van de bisschoppelijke rechtsmacht opgedragen. Op de duur is het wijbisschopsambt een onderdeel van de ambtelijke hiërarchie geworden, welke ontwikkeling met de benoeming van Jacob van Denmarcken voltooid was. De bisschop van Suden is de eerste wijbisschop van dit

karakter en hij blijft dan ook in die qualiteit functionneren onder vier opeenvolgende utrechtse bisschoppen: Guy van Avennes, Frederik van Syrcck, Jacob van Oudshoorn (die slechts enkele maanden regeerde) en Jan van Diest.

Kort na zijn aanstelling opgenomen in de raad van graaf Willem III van Holland, wijdt hij zich in deze en andere functies met zekere voorliefde aan de belangen van de hollandsche graaf, wat hem bij de utrechtse kapittelen niet populair maakte. Als dan ook na de dood van Frederik van Syrcck in 1322 Willem III hem als kandidaat voor de utrechtse zetel naar voren schuift, krijgt hij slechts 2 van de 44 uitgebrachte stemmen.

Zijn invloed in Utrecht blijft echter groot. Jacob, blijkbaar niet onbemiddeld, behoorde tot de geldschietters, van wie bisschop Jan van Diest geheel afhankelijk werd. Gezien de hoge rentevoet van die tijd voer Jacob daar zelf financieel zeer wél bij. Overigens wees dr. Weiling er in zijn proefschrift reeds op, dat Jacob mogelijk de kas van de Johanniterorde te haren voordele voor deze lucratieve transacties beschikbaar heeft gesteld.

In 1330 houdt zijn activiteit in Utrecht op. Had hij in een vroeger testament het St. Jansklooster te Haarlem, waar hij zijn laatste jaren doorbracht, rijk bedacht, in een nieuw testament van 11 October 1331 wijst hij er op, dat hij slechts over de goederen, die hij als wijbisschop van Utrecht verworven heeft, beschikt had. Drie dagen later maakte hij nog eens een beschikking: bisschop Jan van Diest krijgt zijn boeken, zijn grote bisschopsring en zijn zwarte mantel. Op 24 October overleed Jacob en werd in de door hem gebouwde St. Janskerk te Haarlem begraven.

v. C.